

Benvinguda a Artur Ramon

Francesc Fontbona

Acadèmic de número. francesc@francescfontbona.cat

La primera conferència que jo vaig fer, quan encara era un llicenciat recent, l'any 1972 –crec que el mes de maig– me la va encarregar Artur Ramon. Era sobre Marià Pidelaserra, pintor sobre qui jo estava fent la tesi de llicenciatura, que vaig presentar aquell any mateix; i la conferència, amb diapositives, la vaig fer a la botiga del carrer de la Palla d'Artur Ramon, davant de diversos col·leccionistes i d'altra gent interessada.

Vaig haver de córrer molt perquè deu minuts abans de començar es va fondre la làmpada del projector de diapositives, que era meu, i la feina va ser localitzar una làmpada de recanvi, i encara no sé com la vaig trobar a no sé quina botiga d'allà a prop i la conferència va començar sense cap retard. L'únic que va patir va ser Artur Ramon.

En realitat es tractava d'Artur Ramon Garriga, pare del nou acadèmic d'honor Artur Ramon i Picas. Aquest tanmateix també participava ja activament aleshores de les inquietuds de la casa. I és que el nom i cognom Artur Ramon han anat sempre associats a l'antiquariat del nostre país. El mateix Artur Ramon Garriga ja era de fet una segona generació de la nissaga –la primera havia començat a Sitges molt abans de la Guerra Civil–; i avui ja hi ha un nou Artur Ramon, aquest Navarro de segon cognom, que és el quart graó d'aquella antiga escala que continua pel mateix camí.

L'antiquariat és una activitat ineludible dins el coneixement de l'art. De vegades penso que en el fons aquesta seriositat d'alguns antiquaris intel·ligents no és només una virtut sinó també un interès: saben que mantenir un to molt alt dona un prestigi al seu negoci que no el podrien aconseguir pas amb publicitat ni amb campanyes de difusió, prestigi que fatalment perdrien si tinguessin la feblesa de baixar el nivell de les seves propostes o d'oferir obres de qualitat dubtosa.

El fet és que l'antiquari té els canals que posen en contacte les obres d'art desconegudes del passat amb el públic d'ara que les vol conèixer i adquirir, i gràcies a ells doncs afloren peces, de vegades cabdals, que potser es passarien segles de mà en mà sense que poguessin ser vistes i estudiades per

Fig. 1. Josep Arrau i Barba (Barcelona, 1802 - 1872), *Retrat de les nenes Agell* (1850), oli sobre tela, 151 x 108 cm, RACBASJ, inv. 4.600.

ningú fora dels seus propietaris. Que l'antiquari és un còmplice natural i necessari de l'historiador de l'art, doncs, no són paraules mel·líflues sinó una realitat inqüestionable.

A més dels col·leccionistes privats, tots els grans museus del món són clients dels antiquaris, ja que tota la ciència que pot haver-hi en els conservadors d'un museu difícilment podria aplicar-se a saber fer la troballa de peces interessants, ja que l'erudit no sol tenir la capacitat, el coneixement ni els recursos per localitzar i posar en circulació la mateixa obra que després sí que serà capaç d'analitzar, estudiar i historiar amb la profunditat que calgui.

D'altra banda, el gran antiquari desenvolupa un sisè sentit que el fa detectar l'autenticitat d'una peça sovint amb més capacitat intuïtiva que la que tenen els estudiosos acadèmics. Segurament el secret és que ell s'hi juga els seus diners i el savi no. El paper dels antiquaris, doncs, és essencial en el món del patrimoni artístic, i per això hem de congratular-nos que des de fa pocs anys les nostres universitats hagin començat a promoure l'estudi de l'antiquariat, aspecte essencial i clamorosament absent fins fa poc temps dels interessos erudits dels historiadors de l'art i que ara feliçment per fi comença a investigar-se. I en aquest sentit Artur Ramon ha estat també a primera fila a l'hora d'acollir estades de treball i de formació a casa seva a alguns doctorands universitaris que han enfocat la seva recerca precisament cap a la història del comerç de l'art antic.

L'actual imatge de la casa Artur Ramon, d'un elegantíssim disseny acuradament regulat, correspon precisament a l'acció desenvolupada des dels anys setanta fins ara per Artur Ramon i Picas, que a més d'antiquari de tercera generació, és també nebot del P. Crisòleg Picas, savi monjo de Montserrat, recentment traspasat, que sens dubte influí en la formació del gust del nou acadèmic d'honor. Artur Ramon i Picas donà al seu negoci la imatge que té, en què l'alta època sovint s'embolcalla amb un disseny modern al qual no era aliè el seu amic l'escultor Josep Maria Subirachs, que també fou membre de la nostra Acadèmia i de qui l'antiquari va ser també marxant; ja que Artur Ramon ha diversificat la seva activitat entre l'art antic i un reduït nombre d'artistes actuals que encaixen en el gust exquisit i independent que la firma Artur Ramon representa, amb una diria que orgullosa indiferència per la dictadura de la moda estètica, a què ell mai s'ha sotmès, fet del que no crec exagerrar si dic que possiblement n'ha pagat una mica les conseqüències.

No es pot dir que la nostra Acadèmia hagi estat sempre insensible als mèrits de l'antiquariat. Entre les activitats polifacètiques del col·leccionista Sebastià-Anton Pascual (acadèmic des de 1852) hi havia la del comerç d'obres d'art; el dibuixant, pintor i decorador Joaquim Renart (acadèmic des de 1953) tenia també una galeria d'art oberta a Barcelona, i l'activitat professional d'una personalitat ciutadana com Joan Anton Maragall i Noble (acadèmic des de 1966) era la de propietari de la Sala Parés. Mai, però, com ara l'Acadèmia, amb l'ingrés d'Artur Ramon, havia donat entrada a algú que s'hagués destacat exclusivament com antiquari. El grau de refinament de l'activitat del nou acadèmic d'honor justifica plenament aquesta elecció.

A més, Artur Ramon i Picas sol consultar els historiadors de l'art, i molts d'aquests ocasionals col·laboradors seus, que de vegades també fan textos pels seus catàlegs, han estat igualment –i alguns ho són encara– membres d'aquesta Acadèmia, com Josep Gudiol Ricart, Marçal Olivar, José Milicua, jo mateix, Ventura Bassegoda, Pilar Vélez, M. Rosa Vives, o en parlar d'art contemporani Maria Lluïsa Borràs, Corredor-Matheos, Giralt-Miracle...

La casa Artur Ramon omple prop d'un segle de comerç d'antiguitats a Catalunya, i ha estat sempre associada a un nivell de rigor extraordinari. Les peces que es troben exposades a l'històric local del carrer de la Palla, que sembla més un museu que no una botiga, són sempre seleccionadíssimes i moltes d'elles són documentades i estudiades a partir precisament de la seva entrada als fons de la casa, i sovint mereixerien formar part dels millors museus. De fet, certament, en diverses ocasions obres que han passat per les sales d'aquell establiment han acabat en museus importants, d'aquí i de fora.

Ara, en ocasió de l'ingrés d'Artur Ramon com a acadèmic d'honor, ell ha volgut enriquir la nostra Acadèmia amb una d'aquestes peces, i ha triat un doble retrat infantil femení de Josep Arrau i Barba, de 1850, pintor molt adequat per a aquesta institució nostra, de qui tenim unes quantes obres destacades, com el gran *Retrat de Ferran VII* de 1833, que és una de les primeres pintures catalanes –si no la primera– en incorporar elements goticistes, símptoma inequívoc de la imminència del Romanticisme, tendència que s'evidencia igualment a la mirada inquietantment profunda, misteriosa, de l'autoretrat d'Arrau que també és propietat de l'Acadèmia i que tenim dipositat al MNAC.

Arrau va ser una figura clau del món artístic del seu temps; a part de pintor, científic i gestor del patrimoni, va ser pioner dels restauradors d'art i cronista literari de la vida artística catalana de l'època. L'Acadèmia li deu, entre altres coses, que el seu museu –el nostre– tingui la riquesa que té, ja que el 1835, a rel de la crema de convents i la Desamortització, ell fou un dels que més intervingué en el salvament d'obres d'art en aquell context convuls, i rebutjà del Govern la direcció d'un nou museu de pintures format per les peces rescatades, promovent en canvi que aquestes s'incorporessin a la galeria ja existent a l'escola de Llotja, nucli del nostre museu acadèmic.

Malgrat tot, Arrau, trenta-set anys professor a aquesta escola, essent un dels artistes que més hauria merescut ser acadèmic de Belles Arts, no ho va ser, per ves a saber quins conflictes com els que sovint es plantegen en aquestes institucions, i en canvi si que ho va ser de l'Acadèmia de Ciències i Arts.

Ara, amb l'ingrés del nou acadèmic d'honor, podem pensar que també ingressa a la nostra Acadèmia, amb més d'un segle i mig de retard, Josep Arrau i Barba. Des de l'altra vida podrà agrair-li aquest desgreuge a Artur Ramon, a qui amb el nostre agraïment per aquest regal tan oportú li donem la benvinguda.

17 de setembre de 2014